

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 235/03-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. decembra 2003 predbežne prerokoval sťažnosť M. G., zastúpenej advokátom JUDr. Z. H., Advokátska kancelária, D. S., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 20/97 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. G. **o d m i e t a** ako oneskorene podanú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2003 faxom doručená sťažnosť M. G., (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Z. H., Advokátska kancelária, D. S., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 20/97. Podanie sťažnosti faxom bolo 17. septembra 2003 doplnené doručením jej rovnopisu ústavnému súdu.

Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala 17. decembra 1997 okresnému súdu návrh na začatie konania o vypratanie bytu. Prvé pojednávanie vo veci okresný súd vytýčil na 9. september 1999, čomu predchádzali dve urgencie právneho zástupcu sťažovateľky o vytýčenie pojednávania z 20. januára 1999 a 1. júla 1999. V ďalšom priebehu konania okresný súd vytýčil niekoľko ďalších pojednávanií, pričom napríklad medzi posledným pojednávaním v roku 2000 (8. marca) a nasledujúcim pojednávaním (21. júna 2002) uplynulo 27 mesiacov. Dňa 21. júna 2002 sťažovateľka z dôvodu nových právnych skutočností požiadala okresný súd, aby do konania pribral mesto Dunajská Streda ako odporcu v 4. rade. Dňa 18. novembra 2002 sťažovateľka v zmysle § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov podala sťažnosť predsedovi okresného súdu, v ktorej namietala opakovanú nečinnosť súdu. Podpredseda okresného súdu v odpovedi na sťažnosť z 3. decembra 2002 uviedol, že považuje vzniknuté prietahy za odstránené uskutočnením pojednávania 21. júna 2002 a vytýčením ďalšieho pojednávania na 4. december 2002. Sťažovateľka uviedla, že „Z predmetného listu vyplýva, že podpredseda okresného súdu uznáva vzniknuté prietahy v predmetnom konaní, avšak mylne sa domnieva, že vzniknutý prietah už bol odstránený tým, že vo veci bolo vytýčené pojednávanie“. Okresný súd 20. januára 2003 vo veci vyniesol rozsudok, v ktorom sťažovateľke vyhovel v plnom rozsahu. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 17. júla 2003 a stal sa vykonateľným 1. augusta 2003.

Ku včasnosti podania sťažnosti sťažovateľka o. i. uviedla: „Podstatu, účel a cieľ práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa sťažovateľky treba posudzovať v kontexte s účelom sťažnosti podľa článku 127 Ústavy SR, teda s účelom toho

vnútroštátneho právneho prostriedku nápravy, ktorý má sťažovateľ k dispozícii na ochranu svojho práva ešte dva mesiace po skončení konania, resp. doručení rozhodnutia. (...) Z čl. 127 ods. 3 Ústavy SR v spojení s § 56 ods. 4 zákona o Ústavnom súde SR je zrejmé, že sťažnosť, ktorú možno podať v lehote dvoch mesiacov od skončenia konania, môže mať charakter kompenzačného vnútroštátneho právneho prostriedku nápravy proti pried'ahom. Podľa sťažovateľky skončením konania poznačeného pried'ahmi alebo vykonaním úkonu po uplynutí zákonom stanovenej lehoty sťažovateľ ešte nestráca postavenie poškodeného – poškodeného konaním súdu. (...)“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných pried'ahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo (...) v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).

Ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak [§ 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde)].

Návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo o inom zásahu dozvedieť.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu jednou zo zákonných podmienok pre prijatie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, pričom zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03). Inými slovami to znamená, že ak pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd zistí, že už uplynula lehota ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, nemôže sa už z tohto dôvodu na základe sťažnosti podanej podľa čl. 127 ústavy zaoberať opodstatnenosťou námietok

o porušení základného práva zaručeného v ústave alebo v príslušnej medzinárodnej zmluve o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis I. ÚS 110/03).

Ústavný súd už judikoval, že v kontexte citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je v zásade „iným zásahom“ pre počítanie lehoty pre včasnosť podania s'ťažnosti (I. ÚS 161/02, I. ÚS 6/03). Obdobne to platí aj pre právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru (I. ÚS 122/03, I. ÚS 65/03, I. ÚS 34/03).

Na základe uvedeného sa lehota dvoch mesiacov na podanie s'ťažnosti podľa čl. 127 ústavy, ktorou sa namieta porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, počíta odo dňa, keď sa s'ťažovateľ mohol o porušení tohto základného práva dozvedieť. Začiatok zákonnej lehoty je teda v prípade tohto práva vymedzený subjektívne podľa možnosti s'ťažovateľa dozvedieť sa o jeho porušení. Posúdenie tejto „možnosti“ je vždy individuálne vzhľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu. Ústavný súd pritom prihliada tak na účel tohto základného práva, ako aj na účel predmetnej zákonnej lehoty.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (mutatis mutandis I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, I. ÚS 122/03, I. ÚS 167/03, I. ÚS 208/03). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý, čo sa týka oblasti občianskeho súdneho konania, vyjadruje predovšetkým záujem na tom, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (napr. PL. ÚS 25/01). Rovnako stabilnou súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu je názor, že účelom predmetnej zákonnej lehoty na podanie s'ťažnosti podľa čl. 127 ústavy je zabezpečiť rovnováhu medzi potrebou ochrany

základných práv a slobôd na jednej strane a potrebou ochrany princípu právnej istoty na strane druhej (mutatis mutandis I. ÚS 22/02, I. ÚS 35/02, I. ÚS 188/03).

V prípade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) sú však toto právo a princíp právnej istoty v istom zmysle a do istej miery totožné. Totožnosť predmetného práva a princípu právnej istoty je tu totožnosťou predmetu a účelu ochrany poskytovanej ústavným súdom. Inými slovami, ochranou práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) ústavný súd zároveň chráni jeden konkrétny rozmer princípu právnej istoty; rozmer spočívajúci v nároku účastníka konania na odstránenie stavu právnej neistoty v dobe, ktorá nie je zbytočne, resp. neprimerane dlhá.

S prihliadnutím na uvedené východiská poskytuje ústavný súd ochranu základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru zásadne vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva ešte trvalo (mutatis mutandis I. ÚS 77/02, I. ÚS 86/02, I. ÚS 213/03).

Ústavný súd konštatuje, že v čase, keď bola sťažnosť doručená ústavnému súdu, už bol odstránený stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovateľka nachádzala pred právoplatným skončením príslušného súdneho konania, a k porušovaniu označeného základného práva už nedochádzalo. Pokiaľ ide o konkrétne okolnosti rozhodujúce pre plynutie zákonnej lehoty na podanie sťažnosti, z obsahu sťažnosti sťažovateľky vyplýva, že o namietaných skutočnostiach týkajúcich sa postupu okresného súdu sa sťažovateľka dozvedela v deň, keď jej podpredseda okresného súdu listom z 3. decembra 2002 odpovedal na jej sťažnosť z 18. novembra 2002 tak, že považuje vzniknuté prietahy za odstránené uskutočnením pojednávania 21. júna 2002 a vytýčením ďalšieho pojednávania na 4. december 2002, resp. najneskôr 20. januára 2003, keď okresný súd vo veci vyniesol rozsudok. Po tomto dátume sťažovateľka žiadny prietah v konaní okresného súdu už nenamietala ani neuvádzala. Predmetnú sťažnosť však ústavnému súdu podala až 16. septembra 2003, t. j. v čase, keď už uplynula lehota ustanovená pre tento typ konania pred ústavným súdom. Ústavný súd pritom nezistil v obsahu sťažnosti sťažovateľky žiadnu skutočnosť alebo dôvod na to, aby zákonnú lehotu dvoch mesiacov počítal v danej veci až

odo dňa právoplatnosti rozsudku okresného súdu, t. j. od 17. júla 2003, tak ako to požadovala sťažovateľka.

Z týchto dôvodov bolo potrebné jej sťažnosť odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako návrh podaný oneskorene.

Nad rámec uvedeného považuje ústavný súd za vhodné vysloviť sa všeobecnejšie k otázke prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ústavy z hľadiska včasnosti jej podania, ktorou sťažovateľ namieta porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. v primeranej lehote a zároveň ju podá v období medzi právoplatnosťou rozhodnutia príslušného štátneho orgánu a uplynutím zákonnej lehoty dvoch mesiacov. Vedie ho k tomu nesprávna sťažovateľkina interpretácia účelu tohto základného práva vo vzťahu k uplatneniu zákonnej lehoty na podanie sťažnosti podľa tohto ustanovenia ústavy. Ústavný súd totiž v tejto súvislosti nikdy nezaujal právny názor, tak ako to naznačuje v sťažnosti sťažovateľka, že skončením konania poznačeného prietáhmi alebo vykonaním úkonu po uplynutí zákonom stanovenej lehoty sťažovateľ stráca postavenie poškodeného. S prihliadnutím na rozhodnutia, v ktorých ústavný súd konštatoval porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru bez ohľadu na skončenie posudzovaného súdneho konania (pozri v tejto súvislosti napr. I. ÚS 3/02, I. ÚS 40/02, I. ÚS 109/02), nemá takýto záver oporu v jeho judikatúre.

Zároveň ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu a nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote). V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť aj to, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné prietahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia

ústavného súdu teda nie je autonómny prvok ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty. Inými slovami, meritórne konanie o námietke porušenia práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru je účelné a v zásade prípustné v prípade, že takýmto konaním by ústavný súd bol spôsobilý odstrániť stav právnej neistoty vyvolaný zbytočnými preťahmi. V prípade, že sťažovateľovi už bolo doručené právoplatné rozhodnutie daného štátneho orgánu, takáto možnosť zo zrejmých dôvodov neexistuje.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2003